

HERETYCTWO (91) *sb n*

heretyctwo (90), **heretyctwo** (1); heretyctwo : heretyctwo *SkarJedn* (38 : 1).

he- (86), hae- (5).

Oba e prawdopodobnie jasne (tak w heretyk); o jasne.

sg *N* heretyctwo (15). ◇ *G* heretyctwa (19). ◇ *A* heretyctwo (12). ◇ *I* heretyctw(e)m (13). ◇ *L* heretyctwie (5). ◇ *pl N* heretyctwa (15). ◇ *G* heretyctw (2). ◇ *D* heretyctw(o)m (1). ◇ *A* heretyctwa (7). ◇ *I* heretyctwy (2).

Sł stp, Cn brak, Linde XVI – XVII w.

1. Świadome i dobrowolne zaprzeczenie przez człowieka ochrzczonego pewnych prawd wiary Kościoła, do którego on w jakiś sposób należy; herezja; *haeresis* *Modrz* (91) : ábych Kánonikámi zwał tych/ ktorziby fię w kanoniech/ to ieft/ w náukách Bibliey naywięcey ćwiczýli/ á znich/ y fpor o wiárę wykłádáli/ y Heretyctwá [*haereses*] hánowáli. *ModrzBaz* 131v; tá wiárá ktorą w Rzymie Piotr ś. fzczepeł/ [...] ták ftróżytnie przez pułtorá tyfiácá lat trwa: iż iey żadne Tyráńftwo/ áni Heretyctwo fzkodzić nie może/ áni zwátlili iey mocnych gruntow/ wfiżyfcy Heretykowie *SkarJedn* 22; By nie tá ftolicá S. iuzby Chrześciáńftwo z Heretyctwá obroćilo fię w pogáńftwo: iáko to iuz wielom fię wfchodnym narodom/ ktore od niey odstápiły/ przydálo. *SkarJedn* 144; Bo to ieft włáfnie Heretyctwo/ pímu wywodom/ oycow S. mieyfćá nie dáć *SkarJedn* 297, 23, 150, 166, 299, 382 (17); Heretyctwo z Grecká od wybieránia nazwáne ieft/ bo wnim káždy fobie to obiera/ co mu fię lepfzego być zda. *SkarŻyw* 337, *A4 marg*, 92, 278, 337 *marg*, 374 *marg*, 442; około iáwnych heretyctw/ á nie tylko około domniémánych/ fą tákie Boże wyroki/ y tákie teź ftráfzych wielu pobożnieyfzych Oycow z Chriřtufem y Apofřtoły iego zgodne fentencye y náuki: iż heretycy nie máią być mordowáni. *CzechEp* 46; ftrzegáć fię złych heretyctw ktorych pełna iest Kátolikow X. K. náuka *CzechEp* 135, 39, 45 [5 r.], 91 [3 r.], 96, 135 (15); *WujNT ktv*, 44, Yyyyy4v; Przetoź brzydźmy fię temi heretyctwy/ ktore do ták grubego y bydlęcogo nierozumu przywodźi fzalone od kořciołá ś. odstápienie. *SkarKaz* 118b, 118b, 422b, Ooooc; *SkarKazSej* 684a *marg*, 685a [2 r.], 688a.

W połączeniu z przymiotnikiem dzierżawczym od twórcy albo wyznawców herezji lub z G pl rzeczownika oznaczającego wyznawców jednej z herezji [heretyctwo + przymiotnik dzierżawczy (4), + G pl rzeczownika (2), przymiotnik dzierżawczy + heretyctwo (2)] (8): Iáko fię Grekowie od Heretyctwá Monothelitow y Obrázoborcow náwroćili *SkarJedn* A8v, A8v, 194, 209; *SkarŻyw* 368, 391; Vmárl potym Irzyk 1471. z puchliny nog w Heretyctwie Hulfowym *StryjKron* 627; żeby to Lutrowe z Konřtántynem heretyctwo bylo/ ná lámym fłowie Bozym przeřtawáć: gdyźby tych wfzytkich/ ktorych fię tu řwiádectwá przywodźiły/ muřiał pierwey pan Wárfzewicki heretykámi/ z Moizefzem z Proroki/ Chriřtufem/ Apofřtoły y Ewánielify pocźynić *CzechEp* 137.

W przeciwstawieniach: »heretyctwo ... zdrowa nauka (2), katolicka wiara« (3): iż ten ieft koniec y tá potrzebá Zborow S: áby Heretyctwo wykorzenione bylo/ á zdrowa náuká cáła zořtálá *SkarJedn* 298; *CzechEp* 71; *SkarKazSej* 683.

W charakterystycznych połączeniach: od heretyctwa nawrocony; heretyctwo psowáć, uradzić, wymyřlić, wymyřlájcy; w heretyctwo wpařć; heretyctwem podkopany, zmocnić niezgodę; heretyctwo dzisiejsze (2), potępione, stare, wykorzenione.

Szeregi: »ani błąd ani heretyctwo« (1): Przetofz [*stolica rzymska*] żadnym fię nigdy áni błędem/ áni Heretyctwem nie pomazáá/ áni żadnego ná łobie Heretyká miáá. *SkarJedn* 394.

»heretyctwo i fałsz, i synagoga szatańska« (1): A te niezgody/ rozerwánia/ y fekty/ pewnym też fá znákiem Heretyctwá y fáłszu/ y przekłety Synágogi fzátańkiey. *SkarJedn* 21.

»kacerstwo i heretyctwo« (1): á chcąc Láćinłki kościół potwarzác łami w kácerłtwo y Heretyctwo vpádli. *SkarJedn* 154.

»(nie) heretyctwo i (ani) nauka nowa (obłędliwa, zła)« [*szyk 3 : 1*] (4): Oddzieláiąc fię [*teraźniejszy grekowie*] od nas/ oddzieloną też y odszczepioną wiárę łobie vczynili: ktora iuż nie iełt wiárá/ ále iefli w niey vporni fá/ heretyctwo iełt y náuká obłędliwa. *SkarJedn* 350, 256, 373; *SkarKazSej* 686a.

»(schizma ani) heretyctwo, (i, ani) odszczepieństwo« [*szyk 6 : 5*] (11): *SkarJedn* A8, 154 [2 r.], 227, 342, 399, D5v; Roźność Heretyctwá y odszczepieńłtwá tá iełt/ práwi/ ná tymże mieyłcu: iłz Heretyctwo ma fáłszywą náukę: á odszczepieństwo dla niezgody Bifkupiey/ od kościółá fię dzieli *SkarŻyw* 337; *WujNT* 607; Nie dopułzcza kościół schizmy/ áni odszczepieńłtwá/ áni heretyctwá. Abo fię zgadzay/ ábo bądź wykłety y z domu wypaday/ á miedzy brácią niezgody nie rozłieway. *SkarKazSej* 684a.

»(niezgoda i) heretyctwo i (nowa) sekta« (2): *SkarJedn* 19; Tym heretictwo y nowe fekty potępiłz/ iłz przodkow łwych vkazać niemoğá/ iłz łuccesłsey od Apołtołow niemaia *SkarŻyw* A4.

W przén (8) : áby fię wiárá rołtárgniona Heretyctwem połiláá/ á zgorłzenia y złe obyczáie/ iáko złe ziele z ogrodá/ y winnice B: wyplewione było. *SkarJedn* 298, 209; *SkarŻyw* 337; ábyłmy fię ich wyłtrzegáli/ á nie ołkarzáli ich/ heretyctwo ich łiekierá piłmá ł. odcináiąc. *CzechEp* 42, 39; á iáki iad w łobie máia heretyctwá do zguby y wywrocenia ich. *SkarKazSej* 683b.

Szeregi: »niedowiarstwo i heretyctwo« (1): w ktorey [*łodce = stolicy rzymskiej*] kto fię ná on brzeg wieczney oycźzny przewozi/ nigdy żaden niedowiárlłwem y Heretyctwem pogrążony być nie może. *SkarJedn* 144.

»heretyctwo i fałszywa wiara« (1): Która iefli fię z heretyctwy y fáłszywą wiárą zarázi y zepłue *SkarKazSej* 688b.

a. *Nazwa używana w odniesieniu do nauki Chrystusa przez współczesnych mu Żydów* (1) :

Szereg: »ani sekta, ani heretyctwo, ani odszczepieństwo« (1): Iłz Tertullus rzecznik Żydowłki/ wiárę Chrełłcijáńłką názwáł fektá/ ábo iáko w Graeckim łtoi haerefia Názáreyczykow/ przeto S. Páweł odpowiada/ iłz nie iełt żadną fektá/ áni haeretyctwem/ áni odszczepieńłwem. *WujNT* 495.

2. [*coll. Heretycy:* Długoż wđdy oczu nie otworzyłz mizerne heretyctwo? Czemu fię w złym łwoim y w zgubie bráciey łwoiey kocháłz? *SkarKaz* 231b (*Linde*).]

Synonimy: 1. *bałwochwalstwo, bluźnierstwo, błąd, kacerstwo, odszczepieństwo.*

Cf **HEREZIS, HEREZYJA**